

1. רש"י מסכת ביצה דף כו עמוד א

אין זה מן המוכן - לאו משום מוקצה אסר ליה, דהא לית ליה מוקצה, אלא לפי שמתירו ביום טוב נראה כמתקנו, [או] דהוה ליה כדן דין, דגזור ביה משום שבות, והכי קאמר: אין התרתו היתר, ואינו מוכן להכשר.

2. שו"ת בית שערים חלק אורח חיים סימן רנ

ועוד דרש"י כתב ב' טעמים א' משום דנראה כמתקן וב' משום דהוי כדן את הדין וא"כ י"ל דבזמן הבית ל"ש באמת הטעם דנראה כמתקן כיון דמעיקרא הוי חזי להקרבה רק להדיוט הוי קלקול יותר על תקונו רק בזה"ז דכ"ז שהוא תם אינו ראוי לשום דבר מחזי כמתקן ולכן כתב רש"י שני טעמים טעם דמתקן שייך בזה"ז ולא בזמן הבית וטעם דהוי כדן את הדין שייך בזמן הבית דמוציא מרשות גבוה ולא בזה"ז. ומ"ש רש"י בכור בזה"ז אינו נשחט בלא מום וכו' הוא כדי לתרץ למה כתבה המשנה הלכתא למשיחא לכן כתב רש"י דגם בזה"ז שייך האי דינא עיין בלשון רש"י ויראה שכן הוא. ידידו הדו"ש"ת:

3. רמב"ם הלכות יום טוב פרק ב הלכה ג-ד

הלכה ג: וכן בהמת קדשים שנוולד בה מום ביום טוב הואיל ולא היתה דעתו עליה מערב יום טוב אסור לשחטה ביום טוב, לפיכך אסור לראות מומי קדשים ביום טוב גזירה שמא יתירם החכם במומן ויבא זה לשחוט בו ביום, אבל רואה הוא המום מערב יום טוב ולמחר מתיר או אסור.

הלכה ד: בכור שנוולד ומומו עמו הרי זה מוכן ואין מבקרים אותו ביום טוב, ואם עבר וראה מומו ובקרו והתירו הרי זה שוחט ואוכל, בכור שנופל לבור עושה לו פרנסה במקומו שהרי אינו יכול להעלותו מפני שאינו ראוי לשחיטה ביום טוב, אותו ואת בנו שנפלו לבור מעלה את הראשון על מנת לשחטו ואינו שוחטו, ומערים ומעלה את השני על מנת לשחטו ושוחט את איזה מהן שירצה, משום צער בעלי חיים התירו להערים, בהמת חולין שנפלה מן הגג והרי היא צריכה בדיקה שוחטין אותה ביום טוב ותבדק אפשר שתמצא כשירה ותאכל. +/השגת הראב"ד/ ואם עבר ובקרו מבוקר ושוחטין אותו. /א"א/ ולמה אין רואין אותו לכתחלה שמא לא יהיה מום קבוע ונמצא מטלטל מה שאינו ראוי לו שאי אפשר בלא טלטול או שמא לא ידקדק בראייתו מפני שמחת יום טוב. +

4. מגיד משנה הלכות יום טוב פרק ב הלכה ג

דע שיש נותנין טעם אחר לאסור ראיית המומין יש מי שאמר מפני שיבא לטלטל לפעמים מה שאינו ראוי כלומר שאם ימצא שאין המום מום נמצא שאין הבהמה ראויה ואי אפשר שלא יטלטלנה ויש מי שכתב משום דמחזי כמתקן:

5. תרומת הדשן סימן נד

דדוקא גבי דימוע שייך לומר הכי, משום דתרומה גופיה נטלת באומדן ובמחשבה, כדילפינן מן ונחשב לכם תרומתכם, אבל בשאר איסורין ודאי לא שייך, וא"כ אסור לשערו כדי לבטלו בשבת. אמנם לשון רש"י בפ' נוטל /שבת דף קמא ע"ב/ במתני', לא משמע כלל דסבר, דהאי מעלין לשון בטול הוא, אלא לשון הרמה, מדפירש מותר לעלותן מהן דאי לשון בטול לא היה נופל לומר מהן, ואיכא למימר דמשום הכי פריך לתמודא, והא קא מתקן, כיון דבעי למעבד מעשה. וההיא דראיית הבכור יש ליישב כמו שפירש רש"י פ' אין צדין /ביצה כז ע"א/, ומחלק התם בין ראיית מומי הבכור ובין ראיית בהמה שחוטא, לבדוק מטריפה דשרי ביום טוב ע"ש

6. ט"ז אורח חיים סימן תצח

(ט) (פמ"ג) בכור בזמן הזה כו'. - טעם איסור ראיית המומין ב"ט כ' הרמב"ם פ"ב שהוא מפני המומין שנוולדו ב"ט שאין שוחטין עליהן מדין מוקצה שהרי לא היה דעתו עליהן מע"ט ומפני כך אסרו אף בנוולדו מע"ט כל שלא ראה אותם חכם מבערב וה' המגיד כ' שיש מי שנותן טעם שיבוא לטלטל לפעמים מה שאין ראוי לו כלומר שאם ימצא שאין המום מום נמצא שאין הבהמה ראויה ואי אפשר שלא יטלטלנה ויש מי שכתב שמחזי כמתקן ע"כ. וא"ל על הטעם הא' של ה' המגיד דאם כן יהיו כל ההוראות אסורים לחכם ל"ט דשמא יהיה אסור ויטלטל באיסור הא' ל"ק דדוקא גבי בכור אמרינן כן שלא היה לו חזקת היתר מעולם והא ראייה שאם נולד ומומו עמו מותר בדיעבד אם רואה החכם ב"ט מטעם שלא היה לו חזקת איסור והא דלא שרי לראות לכתחלה בזה משום דלא היה לו חזקת היתר בבירור כ"ז שלא ראהו החכם משא"כ בשאר הוראות שהיה מעיקרא חזקת היתר ונראה לכאור' דלפעמים יש איסור הורא' בענין שהי' אסור' מתחלתו כגון יתרת אבר שמראין לחכם אם הוא איסור או לאו אלא נרא' דג"ז אינו דומה לבכור דבכור הי' האיסור' מבורר קודם הולדת המום משא"כ בזה שמעולם לא היה האיסור ברור אלא ספק אלא דבר זה יש ללמוד מבכור באם היה איסור מבורר כגון שנפל איסור לח בהיתר לח בפחות מס' או ביבש ביבש ואין רוב בהיתר ואח"כ נתוסף היתר ונתבטל האיסור דבר זה אסור להורות ב"ט דהוא ממש כבכור ואסור לחכם להורות בזה ב"ט כנלע"ד. וכתב רש"ל בפ' אין צדין דשרי לחכם לראות הבכור ולשתוק ולא להתירו אפי' גמר בלבו שהוא מום דדברים שבלב אינם דברים לענין איסורי שבת וי"ט ע"כ:

7. שולחן ערוך הרב אורח חיים סימן תצח סעיף ב

וכן בזמן הזה שכל שוחט בודק הסכין בעצמו אסור לו לבדוק ביום טוב שמא ישחיתה. ויש אומרים שלא אסרו להראות הסכין לחכם משום דשמא ישחיתה אלא משום דבימהם לא היה אפשר לו לשחוט בלא ראיית החכם את הסכין אפילו אם הסכין יפה ונמצא ראיית החכם לבד היא המכשרת את הסכין והרי זה דומה קצת למתקן כלי אבל בזמן הזה אין ראיית הסכין אלא כדי לברר הספק אם יש בה פגימה אם לאו ונמצא שאין הדבר תלוי בראייה אלא בשלימות הסכין שלא היתה פגומה (קודם שהתחיל לבדוקה) וראייה זו בעצמה אינה מכשרת את הסכין אלא מבררת את הספק בלבד ולכן אין לאסרה ביום טוב. והלכה כסברא הראשונה ומכל מקום בשעת הדחק כגון שלא בדק הסכין מערב יום טוב ונצרך לבשר ביום טוב יש לסמוך על סברא האחרונה ומותר לבדוק הסכין ביום טוב:

8. משנה ברורה סימן תצח

(ג) אין חכם יכול וכו' - בין שהומם ביום טוב בין שהומם מערב יום טוב משום דמיחזי כמתקן דאסור ביום טוב ולא דמי לשאר הוראה שאין האיסור וההיתר תלוי בהוראת פי המורה אלא בידיעת הדבר משא"כ בבכור אפילו יש בו מום גמור כל שלא התירו אותו חכם או ג' הדייטות ושחטו אסור ולפיכך כשמתירו הרי הוא כמתקנו:

9. ביאור הלכה סימן תצח

* יכול לחקור עליו - עיין ט"ז שהביא טעמים הרבה לדינא דאין רואין מומין ומסיים דאם נתערב איסור בהיתר לח בלח ואין בו ס' או יבש ביבש וליכא רוב ואח"כ נתוסף עד ס' או רובו בזה אין לחכם להורות ביום טוב וכמו בבכור עיין שם ונראה דלא כתב כן אלא לטעמא דמג"מ דמשום טלטול מוקצה שלא לצורך נגע בה וכ"כ במאמר מרדכי וכ"כ הגר"ז בקו"א אלא דאינו מבואר בדברי הט"ז מה מוקצה יש באיסור שנתערב בהיתר הלא עכ"פ ראויה היא לכלבים ביה"ש ומוכן לכלבים הוי מוכן לאדם וכמו שנתבאר לעיל ס"ה ואם מיירי בנתערב בשבת וחזר ונתוסף א"כ הלא חזי היה ביה"ש לאדם ואין מוקצה לחצי שבת ומצאתי בנהר שלום שהעיר קצת מזה ועיי"ש שגמגם מלבד זה דמניין לנו למילף מבכור לכאן דלמא מוקצה דבע"ח חמיר טפי וגם מאמר מרדכי פקפק בעיקר דינא דט"ז אפילו לטעמא דמג"מ עיין שם וכ"ש לפי טעמא שכתבנו במשנה ברורה לדינא דאין רואין מומין דאין מקום כלל לדמות שום הוראה לבכור וכ"כ במחה"ש דלטעם תה"ד דינא של הט"ז אין לו מקום וכן מצאתי לבגדי ישע דדחה בפשיטות דברי הט"ז מהלכה עיין שם כמה טעמים:

10. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף ז עמוד א

ת"ר: הנשאל לחכם וטימא - לא ישאל לחכם ויטהר, לחכם ואסר - לא ישאל לחכם ויתיר; היו שנים, אחד מטמא ואחד מטהר, אחד אוסר ואחד מתיר, אם היה אחד מהם גדול מחבירו בחכמה ובמנין - הלך אחריו, ואם לאו - הלך אחר המחמיר; ר' יהושע בן קרחה אומר: בשל תורה הלך אחר המחמיר, בשל סופרים הלך אחר המיקל.

11. תלמוד בבלי מסכת נדה דף כ עמוד ב

עולא אקלע לפומבדיתא, אייתו לקמיה דמא ולא חזא, אמר: ומה רבי אלעזר דמרא דארעא דישראל הוה, כי מקלע לאתרא דר' יהודה - לא חזי דמא, אנא אחזי?

12. רש"י מסכת נדה דף כ עמוד ב

ולא חזא - משום כבודו דרב יהודה.

13. נמו"י ע"ז בדף ז'

כיון ששאל ממנו תחילה גמר בלבו לעשות ככל אשר יורה אותו.

14. מאירי ע"ז

לפי הראב"ד אף אם חזר הראשון צריך להחמיר. [אבל המאירי חולק על הראב"ד].

15. חידושי הריטב"א מסכת עבודה זרה דף ז עמוד א

והוי יודע דכי אמרינן הלך אחר המחמיר היינו לדידן, דכיון דספיקא הוא נקטינן בספיקא דאורייתא לחומרא, אבל לדידהו גופייהו ודאי כיון דשקולין נינהו וכל אחד עומד בשמועתו, זה נוהג כדבריו אפילו לקולא וזה נוהג כדבריו, והכי מוכח ביבמות פרק קמא (י"ד א'), ודאמר נמי דאחרים הבאין לעשות בהוראתן הולכין אחר המחמיר בדאורייתא, דוקא בענין אחר כיוצא בזה שנחלקו אלו, אבל באותה חתיכה עצמה שנחלקו בה כיון דשקולין הם וכי הדדי איפליגו בה אין הוראת איסור חל באותה חתיכה, והכי מוכח התם ביבמות דאמרינן התם דבית הלל ובית שמאי אלו עושין כדבריהם ואלו עושין כדבריהם ... אלא ודאי כדאמרן דכל היכא דהוו שקולין ונחלקו כאחת לא חל איסור באותה חתיכה ורשאי המיקל להורות לאחרים קולא באותה חתיכה, והרוצה לסמוך עליו ולנהוג קולא באותה חתיכה שהורה בה הרשות בידו, אבל בחתיכה אחרת דכוותה בהא ודאי בשל תורה הלך אחר המחמיר ...